

CO₂-prijs stijgt na Kopenhagen

Door Jos Cozijnsen,
zelfstandig consultant emissiehandel

De prijs voor CO₂-emissierechten zal eind 2010 stijgen naar 20 euro per ton CO₂. Dat verwacht Jos Cozijnsen op basis van de uitkomst van de klimaatop in Kopenhagen. Vergeleken met voorgaande klimaatoppen is dat een positief resultaat te noemen.

Op de klimaatop in Kopenhagen hebben 28 landen een akkoord gesloten over reductie van de CO₂-uitstoot als opvolger van het Kyoto protocol. Dit is gebeurd op initiatief van de VS, China en Europa. Er staan nog geen harde reductiedoelstellingen in met juridisch bindende verplichtingen, maar het is een grote doorbraak dat ook snelgroeiende ontwikkelingslanden afspraken willen maken over CO₂-reductie. Het akkoord bevat de doelstelling dat de gemiddelde temperatuurstijging ten opzichte van het jaar 1990 onder de twee graden moet blijven. Er wordt later getest of het beter is 1,5 graden aan te houden. Het akkoord bevat nog geen verificatieplicht, omdat China dat nu niet wilde. Uitgangspunt is wel dat de betrokken landen, goed voor meer dan 60% van de mondiale emissies, de afspraken direct uitvoeren. De meeste landen willen dit met name via de CO₂-markt doen. De emissies moeten snel hun top hebben bereikt. De industrielanden zullen tot 2012 een bedrag van \$ 10 miljard per jaar geven als steun aan ontwikkelingslanden voor adaptatie en mitigatie. Dit bedrag zal in 2020 \$ 100 miljard zijn. Ook moet de aanpak van tropische ontbossing direct beginnen.

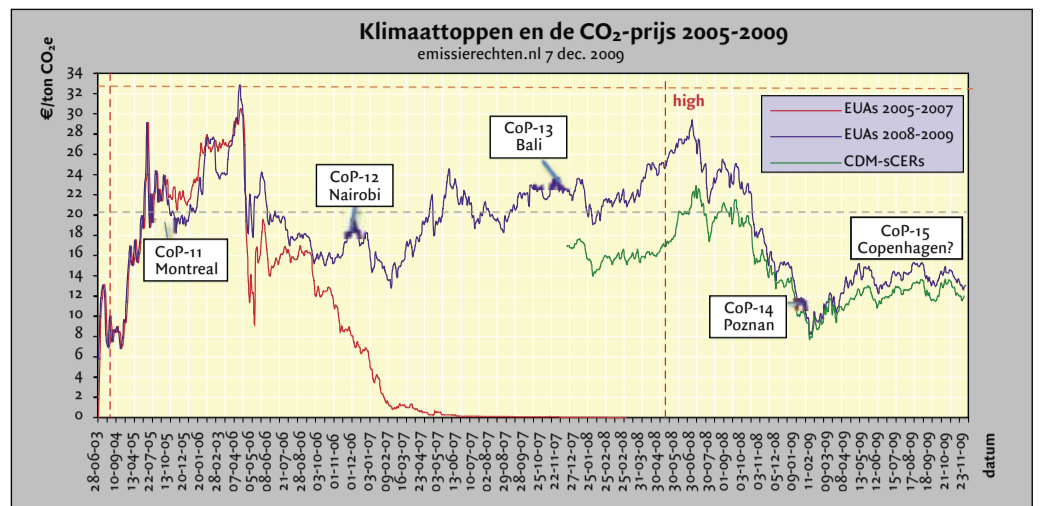
Een akkoord was in Kopenhagen hard nodig, want het Kyoto Protocol kent alleen verplichtingen tot en met 2012. Op de klimaatop eind 2007 op Bali was afgesproken dat er ook acties door landen ondernomen moeten worden die geen emissie-

verplichtingen hadden onder het Kyoto Protocol: de ontwikkelingslanden en de VS, die Kyoto nooit ratificeerden. Met de ondertekening van het Kopenhagen akkoord door de Amerikaanse president Barack Obama heeft de VS zich geschaard bij de landen die wel actie ondernemen om de CO₂-uitstoot te reduceren. Helaas heeft een kleine groep landen waaronder Soedan, Cuba, Venezuela, Bolivia en Saudi-Arabië een expliciet mandaat om verder te onderhandelen tegengehouden. Hierdoor lopen nu zowel afspraken over de tweede fase van het Kyoto protocol en een nieuw instrument onder het klimaatverdrag impliciet door tot de volgende klimaatop, die in december 2010 zal worden gehouden in Mexico. Dan heeft de Amerikaanse Senaat waarschijnlijk de klimaatwet met emissiehandel aangenomen.

Voortekenen

De eerste voortekenen waren negatief: er zou geen akkoord komen, er zouden te weinig landen bereid zijn hun CO₂-doelen voor 2020 te noemen en er zou te weinig geld voor steun aan ontwikkelingslanden op tafel komen. De laatste weken voor de top in Kopenhagen kwam er alleen positief nieuws. De VS noemden als doel 17% CO₂-reductie in 2020 ten opzichte van 2005, zoals dat waarschijnlijk uit de Senaat zal komen, zodra die daar in 2010 over uit is. Ook Rusland, China, India, Brazilië, Korea, Zuid-Afrika en Mexico noemden CO₂-doelen. Als klap op de vuurpijl kwam president Obama niet aan het

- CoP-11, Montreal, december 2005: klimaatop gaf zicht op internationale afspraken en de aanpak van ontbossing en verbetering. De CDM-prijs steeg, maar met name omdat het EU-emissiehandel net begon en er een oliecrisis en Katrina kwam. In mei 2006 zakte de CO₂-prijs nadat de eerste verificatie van de CO₂-prijs uitwees dat er een groot overschot was.
- CoP-12, Nairobi, december 2006: klimaatop leverde steun aan Afrika op, maar er was geen enkel uitzicht op een nieuw akkoord. Daarop daalde de CO₂-prijs.
- CoP-13, Bali, december 2007: de VS moest de weg ruimen voor een nieuw akkoord. De CO₂-prijs steeg even, tot men er achter kwam dat het plan niet voor ieder hetzelfde betekende.
- CoP-14, Poznan, december 2008. De wereldeconomie kwam in een recessie terecht en de top gaf weinig hoop, waardoor de CDM-regels niet werden verbeterd. Tegelijk rondde de EU in Brussel haar CO₂-voorstellen voor na 2012 met veel compromissen af (minder veilen, meer credits). Hierop daalde de CO₂-prijs.
- CoP-15, Kopenhagen, december 2009. Naar de top toe en na Obama's aankondiging steeg de CO₂-prijs. Met het impliciete mandaat zal de CO₂-prijs in 2010 stijgen naar circa 20 euro.

begin van de top, om zijn doelen te noemen, maar aan het eind van de top, om ook bij te dragen aan een goede uitkomst van Kopenhagen. Met zijn oproep tot harde doelen stelde hij China voor een ultimatum. De Chinezen reageerden hierop door na het vertrek van Obama uit Kopenhagen tegen de verificatieplicht uit het akkoord te stemmen.

Effect op CO₂-prijs

Wat was het effect op de CO₂-prijs van eerdere klimaatoppen? Dat wisselt enorm. Sommige toppen gaven hoop, andere twijfel. Meestal gaven andere omstandigheden doorslag op de ontwikkeling van de CO₂-prijs (zie kader).

Het nu bereikte resultaat van Kopenhagen is beter dan in 2001, toen de klimaatop in Den Haag onder leiding van Jan Pronk mislukte. Het resultaat was dat er in juni 2002 een vervolg kwam, CoP-6, met wel een akkoord. Mislukking had in Kopenhagen ook kunnen gebeuren, maar dat zou een groot gezichtsverlies zijn geweest voor alle wereldleiders. Een mislukking zou ook een klap in het gezicht zijn geweest van de 20.000 aanwezige waarnemers: milieu-, ontwikkelings- en bedrijvenorganisaties en onderzoekers. Vooraf had ik de kans op mislukking van Kopenhagen geschat op 15%. Voor de CO₂-markt had dit betekend dat landen, net als de Europese Unie, alleen afzonderlijk emissiemarkten opzetten. Ook had dan het CDM, het mechanisme uit het Kyoto Protocol dat projecten in ontwikkelingslanden verhandelbaar maakt op de emissiemarkt, een tenend bestaan gekregen.

Het mandaat van Kopenhagen is wellicht minder dan verwacht. Maar er was in Bali nog een expliciet en nieuw juridisch instrument voor na 2012 te maken. Die zekerheid is er nu wel en het heeft de steun van Obama. Het impliciete mandaat geeft aan dat industrielanden tussen 25-40% emissies zullen reduceren in 2020 ten opzichte van 1990 en 80% in 2050, waarbij industrielanden gevraagd wordt hun ambities nog op te schroeven. De gezamenlijke biedingen leiden nu tot een reductie van 20%. Ontwikkelingslanden wordt gevraagd om plannen te maken voor reductie van 15-30% in 2020 ten opzichte van de huidige emissies. Ook ontvangen armste ontwikkelingslanden vanaf 2010 \$ 10 miljard per jaar om aan adaptatie te werken en klimaatplannen te maken. Voor de eerste plannen om tropische ontbossing (1/5 van de mondiale emissies) aan te pakken is \$ 2 miljard per jaar beschikbaar vanaf 2010. Met het resultaat van Kopenhagen verwacht ik dat de CO₂-prijzen in 2010 zullen aantrekken naar een niveau van tussen de 15 en 20 euro per ton CO₂.

Invloed

Duidelijk is dat de klimaatvergaderingen een invloed hebben op de CO₂-prijs, zowel qua beschikbaarheid van het aantal emissierechten als de gestelde doelen. Toch kunnen ook andere economische en energiereleerde ontwikkelingen effect hebben. Ook is duidelijk dat hoe internationaler de afspraken en hoe internationaler de CO₂-markt wordt, des te robuster de CO₂-prijsontwikkeling is. 📈

Gasprijs gaat straks stijgen

Door Cyril Widdershoven,
zelfstandig olie- en gasexpert

De gasprijs is nu nog laag, maar zal onherroepelijk gaan stijgen zodra de economie weer aantrekt. De terugval in de vraag naar gas vanwege de recessie is slechts van tijdelijke aard. Spoedig zal het gasoverschot omslaan in een tekort.

Als gas straks duurder wordt doen lng-schepen goede zaken (foto Qatargas).

Na maanden van berichten dat de gasmarkt overspoeld raakt met gas, is er licht aan het einde van de tunnel. Het Amerikaanse energieagentschap EIA van het Ministerie van Energie meldt dat de gasvoorraden in de VS onverwacht zijn afgenomen. De Amerikaanse voorraden zijn met 64 miljard kubieke voet gedaald tot 3,77 biljoen kubieke voet. De eerste spectaculaire daling van de voorraden in negen maanden. Nog steeds zijn de voorraden 15,7% hoger dan het vijfjarig gemiddelde, of 14,3% hoger dan het vorig jaar. Toch wordt het duidelijk dat de overschotten de komende maanden kunnen worden afgebouwd. De markt realiseert zich dit, waardoor de gasprijs omhoog schiet.

Prijskoppeling

Op hetzelfde moment zijn de grootste gasexporteurs, verenigd in het GECF, ook wel GasPEC genoemd, bijeen in Doha, de hoofdstad van Qatar. De meeste aandacht hier is nog steeds voor de dreigende gevaren van gasproductieoverschotten. GasPEC heeft opgeroepen tot een studie van de huidige markt.

Tevens zal er worden bekeken of er een verandering moet komen in de bestaande relatie tussen olieprijs en gasprijs. Voor de meeste gasproducenten is het een noodzaak om de prijs van gas te koppelen aan de wereldolieprijs. Investeringsinstellingen kunnen alleen worden gedaan indien beide commodities aan elkaar blijven gekoppeld, zei de Algerijnse minister van olie Chakib Khelil. Veel producenten staan met de rug tegen de

De meeste gasproducerende landen zijn voorstander van de koppeling met de olieprijs

muur, omdat de sterk stijgende prijs van olie niet wordt gevolgd door de gasprijs. GasPEC heeft daarom gevraagd om de discrepanties hierin te onderzoeken en indien nodig te verwijderen. Sheikh Hamad Bin Khalifa Al Thani, de leider van Qatar, riep op tot een herstructurering van de markt en een aanpassing van de gasprijs.

Gasprijzen in Europa, vooral in het Verenigd Koninkrijk, zijn met tientallen procenten gedaald, terwijl de olieprijs alweer is gestegen richting de US \$ 80 per vat. Voor beide commodities geldt dat voor de komende jaren een hogere vraag wordt verwacht. Sommige partijen, zoals E.On, Gff Suez, slaan hun slag op de gasmarkt. Veel partijen dekken zich op dit moment in tegen prijsstijgingen door goedkoop gas op de spotmarkt in grote volumes in te kopen of de bestaande langtermijncontracten te veranderen. Gasproducenten zijn het hier uiteraard niet mee eens. Rusland's Minister van Energie Sergei Shmatko zei al dat gasprijzen moeten verbonden zijn aan de olieprijs. Deze visie wordt door het merendeel van de gasproducerende landen onderschreven. Andere gasproducerende landen vragen echter al jaren om een ontvlechting van de olie- en gasprijzen.

Diffuus

Voor de Nederlands-Europese markt is de situatie nog diffuus. De marktfundamenten staan op groen, terwijl alle gasprijzen op dit moment nog steeds schommelen op historisch lage prijsniveaus. Maar de Nederlandse economie verwacht economische groei. Een stijgende vraagcurve voor gas zal direct effect hebben op de prijs. Volgens de media is dit echter nog niet zeker. Het overschot aan gas wordt beschouwd als een gegeven voor de komende jaren. Nijs is echter minder waar. Analyses laten zien dat de afname van de vraag naar gas maar zeer tijdelijk zal zijn. De economische crisis van eind 2008 en begin 2009 is in bijna geheel Europa op zijn retour.

Nieuwe aanval

Volgens analist Fadel Gheit zal de Europese gasprijs een nieuwe aanval op haar oude record inzetten. Gheit zei al maanden geleden: "Ik ben positiever gezind over de gasprijs. De olieprijs is dit jaar al met 62% gestegen, maar gasprijzen daalden 52%.

We verwachten dat gasgerelateerde aandelen het hoogste is vanwege de reële groeikans". Hij zei ook dat als er een heropleving komt van de gasprijs, het plafond wel eens zeer hoog kan zijn. "Hoe langer de prijs voor gas de bodems blijft opzoeken, hoe heftiger het herstel en de prijs zal zijn."

Een stijging van de gasprijs is net zo zeker als dat morgen de zon weer opkomt

Deze uitspraken deed Gheit toen de media nog vol stonden met analyses over het zogenaamde gasoverschot. Toekomstige vraagverwachtingen spreken al weer van grootschalige tekorten. ExxonMobil's directeur Rex Tillerson zei op een conferentie in Doha dat hij grootschalige tekorten aan gas voorziet.

De gasprijzen gaan weer stijgen. Dit is net zo zeker als dat morgen de zon weer opkomt. Energiebedrijven kunnen hun winstverwachtingen weer naar boven brengen door de gasprijzen vanaf 1 januari 2010 te verhogen. Energiebedrijven roepen altijd om een ontkoppeling van gas- en olieprijs, maar in hun eigen prijsberekeningen baseren ze zich wel op de koppeling. Dit gaat volgens de zes-plus-twee formule: twee maanden vóór het ingaan van de nieuwe tariefperiode wordt gekeken wat de olieprijs in de zes maanden daarvoor deden. Voor de tarieven per 1 januari 2010 is zodoende de periode van mei tot en met oktober 2009 bepalend. De olieprijs is in die periode sterk gestegen, dus de variabele gasprijs zal stijgen. Voor de periode 2010-2012 is de verwachting zelfs een totale rit omhoog. Geen enkele aanwijzing op dit moment voor een zeer lage gasprijs in de markt. Geloof niet de kortetermijn analyses in de media, de gasmarkt gaat geconfronteerd worden met tekorten. Een klimaatakkoord in Kopenhagen zal dit alleen nog maar versterken. Gas als mogelijke vervanging van kolen maakt de situatie uiteindelijk alleen maar meer penibel. 📈